
20 YAŞINA GİREN EURO BAŞARILI MI? AB PARA BİRİMİ HAKKINDA AKLA GELEN 10 SORU

03.01.2019

EuroNews (3 Ocak 2019)

Avrupa Birliği'nin (AB) ekonomik ve parasal birlik politikası çerçevesinde hayata geçirilen Euro 20 yılını geride bıraktı.

Devletler arasında ticari ilişkileri kolaylaştırmayı amaçlayan bu adımın arkasında Birlik üyesi ülkelerin ekonomik refahını arttırmak ve nihayetinde Avrupa entegrasyonuna hizmet etmek vardı.

Bugün 340 milyonluk coğrafyada kullanılan ve finansal krizlerle test edilen Euro'nun başarılı olup olmadığı tartışılıyor.

Peki Avrupa ortak para birimi Euro'nun 20 yıllık tarihindeki dönüm noktaları neler?

1. Ortak para birimi fikri nereden çıktı?

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden inşa edilen Avrupa'da 1957'de kurulan Avrupa Ekonomik Topluluğu, ülkeler arasında malların, işgücünün, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın kurulması ve sonunda da siyasi birliğin sağlanmasını hedefliyordu.

Nihai olarak Avrupa entegrasyonunu da içeren politikalar arasında üye ülkelerin tek para birimiyle ticareti kolaylaştırması da vardı.

Almanya'nın eski başbakanlarından Helmut Schmidt ve eski Fransa Cumhurbaşkanı Valery Giscard d'Estaing ortak para biriminin fikir babaları olarak biliniyor.

1979'da Avrupa Para Sistemi (EMS) kuruldu ve parasal birliğin ilk adımı atıldı. EMS, üye ülkeler arasında ortak bir para birimi oluşturulmasını hedefliyordu. Bu politikanın ürünü olarak 'Avrupa Para Birimi' (ECU) hayata geçirildi.

1988 Hanover zirvesinde sunulan Delors raporunda kurulacak Avrupa Para Enstitüsü'nün Avrupa Merkez Bankasına dönüşerek para politikasına yön vermesi hedefi konuldu.

1993'te yürürlüğe giren günümüzdeki AB'nin kurucu belgesi olarak kabul edilen Maastricht Anlaşması'nda da bu plan yer aldı. Ortak paraya geçecek ülkeler için kriterler belirlendi.

2. Euro için hangi aşamalardan geçildi?

AB ortak para birimine geçişte genel anlamda üç aşamalı plan hayata geçirildi. İlk olarak Avrupa Merkez Bankası (AMB) sisteminin altyapısı, yeni para birimi mevzuatının geliştirilmesi ile mali piyasa ve bankacılık sektöründe hazırlıkların yapılması planlandı.

İkinci aşamada para politikasında tek söz sahibinin AMB olması, Euro'nun hesap birimi olarak yürürlüğe konulması yer aldı.

Son aşamada ise Euronot ve madeni paraların 1 Ocak 2002'de tedavüle çıkarılması, 1 Temmuz 2002'de Euro'nun her alanda milli para yerine kullanılması ve diğer para birimlerinin tedavülden kaldırılması kararlaştırıldı.

3. İlk Euro ne zaman kullanılmaya başlandı?

AB üyesi devletlerin ekonomi ve maliye bakanlarının katılımı ile oluşan konsey (ECOFIN) 17 Kasım 1997'deki toplantısında Euro banknotlarının ve madeni paralarının 1 Ocak 2002'de fiilen tedavüle girmesine karar verdi.

1998 yılında Belçika'da bir araya gelen üye ülkeler, Maastricht Anlaşması'nda kabul edilen kriterleri yerine getiren ülkelerin Euro para birimine geçeceğini kararlaştırdı.

Euro, 1 Ocak 1999'da piyasaya finansal işlemlerde (elektronik transferlerde, bankalarda, çeklerde) kullanılmak üzere sanal para birimi olarak sunuldu.

Banknotlar ve madeni paralar 1 Ocak 2002'de tedavüle girdi.

4. Hangi ülkeler yeni para birimine geçti?

Euro'yu resmi para birimi olarak kullanmaya ilk etapta 11 ülke başladı: Almanya, Fransa, İtalya, İspanya, Avusturya, Belçika, Finlandiya, İrlanda, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz.

Daha sonra da Estonya, İrlanda, Kıbrıs Rum Kesimi, Malta, Slovakya, Slovenya, Yunanistan ve Litvanya Euro'ya geçti.

Sadece Euro'nun geçerliği olduğu Euro Bölgesi üyeleri günümüzde 28 üyeli AB'de toplam 19 ülkeden oluşuyor.

Bu ülkelerin para politikası, AMB ve üye ülkelerin merkez bankalarından oluşan Euro Sistemi tarafından yönetiliyor.

5. AB üyesi olup Euro'yu kabul etmeyen ülkeler hangileri?

AB üyelerinden İsveç, Danimarka ve İngiltere Euro'ya geçmeyi reddetti.

İngiltere ve Danimarka, Maastricht Antlaşması'na koydukları çekince sonucu Euro'yu kabul etmediğini ilan etti.

Danimarka'da 2000'de yapılan referandumda halkın yüzde 53'ü bu para birimine karşı çıktı.

Yine İsveç'te 2003'teki referandumda yüzde 56'lık kesim Euro'ya karşı oy kullandı.

Bu arada Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Hırvatistan, Macaristan, Polonya ve Romanya'nın kriterleri yerine getirdiğinde Euro Bölgesi'ne girmesi bekleniyor.

6. AB üyesi olmayıp Euro kullanan ülke var mı?

Andorra, Monako, San Marino ve Vatikan AB üyesi olmadıkları halde yapılan özel anlaşmalarla bu para birimini kullanmayı tercih eden ülkeler.

Ayrıca Karadağ ve Kosova AB ile herhangi bir antlaşma imzalamadan para birimlerini değiştirerek Euro'yu kullanmaya başladı.

7. Euro adını kim buldu?

Euro'nun isim babası Belçikalı Fransızca ve tarih öğretmeni Germain Pirlot. Bugün 75 yaşında olan Pirlot, 4 Ağustos 1995'te AB Komisyonu Başkanı Jacques Santer'e mektup göndererek Euro'nun AB'nin ortak para biriminin adı olmasını teklif etti.

Bu isim 16 Aralık 1995'te Avrupa Konseyi tarafından resmen kabul edildi.

8. Euro işareti ne anlama geliyor?

Avrupa kelimesinde olduğu gibi Euro'da da Yunanistan'a gönderme yapılıyor. Euro sembolü için kıtanın 'kültür ve medeniyet başkenti' olarak nitelendirilen ülkenin alfabesindeki epsilon harfinden esinlenildi. Bu harfin de 3 bin 500 yıl önce Sina'da kullanılan Mısır hiyerogliflerine dayandığı belirtiliyor. Bu harfin ortasına istikayı temsil eden iki paralel çizginin konulmasıyla Euro'nun simgesi de son şeklini aldı.

1996'da düzenlenen yarışmada bu tasarıma imza atan kişi Avusturya Merkez Bankası çalışanı grafiker Robert Kalina (63) oldu.

9. Euro'nun kaderini etkileyen kriz?

Dünyada 2008'deki küresel kriz Avrupa'da ülkeleri de vurdu. Yunanistan başta olmak üzere, İspanya, Portekiz, İrlanda gibi ülkeler borçlarını ödeyemedi.

Ortak para birimi kullanımının sonucu oluşan düşük faiz ortamı da bazı ülkelerin kamu borcunu ciddi seviyelere yükseltti. Yine Avrupa'da bazı ülkelerde büyüme yavaşladı.

Euro'nun geleceğini de tehlikeye atan krizden çıkış için AMB ve Uluslararası Para Fonu'ndan (IMF) sağlanan kaynaklarla kurtarma paketleri devreye sokuldu.

Ekonomik ve parasal birliğe katılımın koşullarını belirleyen Maastricht kriterlerine göre, ülkelerin kamu borcunun milli gelirinin yüzde 60'ını geçmemesi gerekiyor. Ancak bu oran Yunanistan'da yüzde 180'lere kadar çıktı. Euro Bölgesi ülkeleri Yunanistan'da yaşanan krizi aşmak için ek ödemeler yapmak zorunda kaldı.

Dünya Bankası, IMF ve AMB, 2009'dan bu yana Euro Bölgesi'ndeki borç krizini atlatabilmek için yaklaşık 600 milyar euro para harcadı.

Bu dönemde ortak para biriminin neden olduğu riskler ve ülkeler arasındaki mali politikalar tartışma konusu oldu. Kemer sıkma politikaları uygulanan Yunanistan ile İspanya ve İtalya'da Euro karşıtı siyasi partiler oylarını arttırdı.

10. Euro başarılı bir para birimi mi?

340 milyon Avrupalının ortak para birimi olan Euro, Dolar'dan sonra (yüzde 60) yüzde 20'lik payla dünyanın en fazla kullanılan ikinci rezerv para birimi konumunda.

Avrupa Komisyonu Euro'nun değerini güçlendirmek için çalışmalar yürütürken, uzmanlar üye ülkelerin para ve ekonomi politikalarının uyumlu hale getirilmesinin öneminin altını çiziyor.

Bugün Euro Bölgesi'nde yaşayanların dörtte üçü Euro'yu destekliyor. Bu 2004'ten bu yana ulaşılan en yüksek rakam. AB ülkeleri de son 10 yıldaki ekonomik krizlerin ortaya çıkardığı sorunları aşmak için ortak politikalar üretmeye çalışıyor.

Ekonomist Duncan Weldon, Euro'nun 20 yıllık süreçte başarılı olduğunu düşünüyor: "Geçmişti düşündüğümüzde bu gerçekten sıradışı. Modern dünyada birçok ülkenin bir araya gelip ortak bir para birimini benimsediği, özgürlüklerini bir havuzda topladığı gerçek bir örneğe sahibiz. Euro'nun 20 yıl boyunca hayatta kalması bir anlamda sıradışı."

Weldon 2015'ten bu yana Avrupa ekonomisinin iyileşme sürecine girdiğini söylüyor: "2015'ten bu yana Avrupa'daki büyümede gerçek bir iyileşme dönemine şahit olduk. Son bir iki yılda bu yeterliydi. Kısa dönemde Euro tehlike bölgesinden uzaklaştı. Şunu unutmamak gerekir, Yunanistan ve İtalya gibi ülkelerde çok sert ekonomik sıkıntıların yaşandığı dönemde kamuoyunun Euro'ya desteği oldukça güçlüydü."

Kaynak/Source: